OTÁZKY A ODPOVĚDI

Hněv a povinnost

Vybráno ze Satsangu 13.2.2003

Óm Šrí Paramátmane Namaha

Otázka: *„Řekl jste, že hněv pochází z nenaplněných tužeb. A co hněv, který vzniká jako reakce na situaci, když někdo například špatně zachází s nevinnými a bezbrannými lidmi, třeba s dětmi? Chápu, jak nakládat s hněvem, jehož původem jsou nesplněná přání. Nevím však co dělat v situacích, když je bezohlednými lidmi pácháno bezpráví na dětech. O co jde? Jaká je povaha tohoto druhého typu hněvu?“*

Nejprve mi dovolte poopravit otázku. Neřekl jsem z nenaplněných tužeb. Řekl jsem z tužeb. Nejde o to, zda jsou touhy naplněné nebo nenaplněné. Hněv se rodí z touhy, ať už je jakákoli.

Otázka se týká případů, kdy jsme svědky nějakého bezpráví na nevinných lidech, jako jsou například děti, a rozhněvá nás to. Je třeba pochopit, že i tento hněv pochází z touhy. Každý hněv se rodí z touhy. O jakou touhu jde v tomto případě? O touhu, aby lidé nepáchali bezpráví a aby se s dětmi nezacházelo špatně. Někdo to nerespektuje, a tak ve vás vzniká hněv. I zde je příčinou touha.

Můžete položit další otázku. Je tato touha špatná? Nemluvím o tom, zda je dobrá nebo špatná. Upozorňuji jen, že je to touha.

Následuje další otázka: „Je špatné mít takovou touhu?“ Netvrdím, že byste ji mít neměli. Měli byste mít správná přání. Předpokládá se, že je civilizovaný člověk má. Ale proč se hněváte? Když vidíte, že se děje nějaká nespravedlnost na nevinné osobě a chcete pomoci, jděte. Snažte se pomoci, máte-li příležitost, sílu a čas. K čemu se ale hněváte? Jděte a požádejte: „Prosím, nedělejte to, není to pěkná věc…“ Proč se zlobíte? Kdo vám brání v pomáhání nevinným lidem? Nikdo vám nebrání. Chcete pomáhat bezmocným lidem, vidíte bezpráví, tak jděte a snažte se jim bez hněvu pomoci.

Můžeme se inspirovat příklady velkých osobností. Možná jste někteří četli životopis jednoho z indických velikánů – Mahátmy Gándhího. Mnohokrát bylo bezpráví spácháno přímo na něm samotném. Například je popisována jedna událost z jeho mládí, když cestoval vlakem v Africe. Měl platnou jízdenku, nastoupil do správného kupé, posadil se tam a jen proto, že v té době byli černí či tmavší lidé diskriminováni, byl bez jakéhokoli pochybení z kupé s nadávkami vykopnut na nádraží. Nešlo tedy o bezpráví na někom jiném, ale přímo na něm. Když se ho zeptali, zda by se měli viníci potrestat, řekl: „Ne. Nebudu je soudit ani si na ně stěžovat. Ale proti bezpráví se postavím. Proti bezpráví budu vždycky bojovat.“ A to také udělal.

To je důvod, proč tento muž zaujímá v celé historii lidstva výjimečné místo. I v Indii, když vedl Národní hnutí za osvobození, se mu mnohokrát přihodily nepříjemné věci. Nespravedlnosti se postavil, ale ne v hněvu. Nikdy se před

bezprávím nesklonil – stál jako skála. Postavil se ke všemu čelem, ale aniž by se rozčílil. V tom spočívá jeho velikost. Rozhněvat se může každý, na tom není nic těžkého.

Existuje jiný extrém. Je v pořádku, když někdo pocítí hněv, je-li pácháno bezpráví na někom nevinném. Půjdeme-li tímto směrem dál, existují lidé, kteří se hněvají bez příčiny. Rozčílí se jen tak. Sedí v pokoji a začnou se zlobit. Co se jim děje? Stalo se něco? Byli by připraveni podpálit třeba celý svět, kdyby mohli. Vytvářejí si problémy ve své mysli. Považují se například za jakési proroky, kteří přišli vyřešit problémy lidstva.

V této souvislosti bych připomněl příběh Ardžuny, velikého válečníka z Bhagavadgíty, a jeho dilematu před bitvou. Ardžuna přijel na válečné pole s motivací bojovat za spravedlnost. Pozadím této bitvy bylo to, že byla jedna strana protiprávně připravena o království.

Když však Ardžuna spatřil své příbuzné, strýce, dědečky a další rodinné příslušníky, začal najednou pochybovat: „Jsou to moji vlastní lidé. S mnoha z nich jsem si jako dítě hrával, důvěrně je znám. Mezi nepřáteli je i můj dědeček, který mě tolik miloval. Proti nim že bych měl bojovat?“

V jeho srdci se rozvinula připoutanost a klam. Pochyboval: „Je zbytečné bojovat. Jaký to má význam? I když je pobiji a zvítězím, bude to zbytečné vítězství. Jaký bude užitek z vítězství, když zabiji své vlastní lidi?“ Takové úvahy se honily Ardžunovi hlavou a takhle také argumentoval Krišnovi, který byl v té době jeho vozatajem: „Válka není správná.“

Pán Krišna mohl snadno udělat dvě věci. Během dvou minut mohl schválit Ardžunovi jeho úvahy: „Máš pravdu, nemá cenu bojovat. Zbytečně zahyne tolik lidí. K čemu? Pojďme do ášramu meditovat a poznat své skutečné Já. Máš pravdu.“ Mohli říci všem ostatním válečníkům: „Dělejte si tu, co chcete. My odcházíme. Odcházíme do Rišikéše, jsou tam ášramy, kde budeme duchovně praktikovat.“ Jak prosté.

Krišna mohl udělat jinou jednoduchou věc. Mohl Ardžunu snadno poštvat proti druhé straně: „Jsou to sice příbuzní, ale víš přece, co jsou zač. Chtějí tě zabít. Nejraději by byli, kdybys uhořel v domě, který zapálili. Vzpomeň si. Jsou to lidé, kteří tě přede všemi potupili. Ublížili tvé ženě…“ Válečník by byl okamžitě plný hněvu: „Ano, zapomněl jsem na to. Nesejde na tom, že jsou příbuzní, jsou to ti nejzvrhlejší lidé. Budou o hlavu kratší.“ Rozhněvat Ardžunu by bylo snadné.

Pán Krišna neudělal ani jedno z toho. Existuje třetí způsob, který bychom měli ve svém životě všichni zaujímat. Řekl Ardžunovi: „Bojuj z povinnosti, ale ne v hněvu. Páchali bezpráví a jsou to lidé, proti nimž bys bojovat měl. O tom není pochyb. Nespravedlnosti je třeba se postavit. Bezpráví nelze nechat jen tak. Ještě než však začneš bojovat s nimi, bojuj se svým vlastním hněvem v sobě. Uhas svůj hněv a potom se chop svého luku a šípů. S klidnou myslí pak zamiř na jejich hrudníky.“

Je to těžké. V hněvu je snadné udělat cokoli. Správné ale je konat povinnost bez hněvu. Povinnost je něco, co je třeba vykonat, protože je to správné. Když jde o povinnost, jdou všechny příbuzenské vztahy stranou. Povinnost stojí na prvním místě, ať jde o jakékoli vztahy. Pokud je tu povinnost, měla by být splněna.

Hněv se tedy rodí z touhy. Své touhy bychom se měli naučit ovládat. Je třeba je nahradit smyslem pro povinnost. Místo svými přáními se zabývejme otázkou, co je v každé situaci naší povinností. Povinnost je něco jiného než touha. Povinnost je

povinnost. Čím více máme smyslu pro povinnost, tím více duchovně postupujeme. Jsou-li touhy nahrazeny povinností, nakonec zanikají.

.....